

REPERE TEHNICO-INTERPRETATIVE ÎN LUCRAREA *CANTABILE ȘI PRESTO PENTRU FLAUT ȘI PIAN* DE GEORGE ENESCU

TECHNICAL-INTERPRETIVE HIGHLIGHTS IN THE WORK
CANTABILE AND PRESTO FOR FLUTE AND PIANO BY GEORGE ENESCU

Ariadna Zenaida MIRCESCU

Universitatea din Oradea

mircescu.ariadna@yahoo.com

Rezumat: *Cantabile și Presto pentru flaut și pian* este o lucrare reprezentativă creației **enesciene**. Lucrarea a avut mare succes încă din momentul apariției. Simplitatea și eleganța primei părți- **Cantabile** se contopesc cu complexitatea **Presto**-ului.

Influențele muzicii wagneriene, melosul popular românesc, rafinamentul și stilul compozițional francez, formează o triadă ce dă naștere unui enunț sonor rafinat, elegant dar totodată energic și exuberant. **Enescu** se folosește cu adevărat de influențele și motivele preluate din folclorul autentic românesc în **Presto**-ul dinamic, unde scriitura devine complexă, *planul dinamic* amplu, *ritmurile* punctate și sincopate fiind bine marcate și evidențiate de ambele instrumente, protagoniste în redarea mesajului artistic muzical - *flautul și pianul*.

Interpreții au un rol important în redarea și decodificarea întregului mesaj. Buna percepere a lucrării, calitățile tehnice și cele interpretative sunt decisive în decodificarea și transmiterea corectă a enunțului sonor.

Cuvinte cheie: George Enescu; melos popular; rafinement; exuberant; compozitor; flaut; pian; interpret;

Abstract: *Cantabile and Presto for flute and piano* is a representative work of Enescian composition. The work was very successful from the moment of its appearance. The simplicity and elegance of the first **Cantabile** part merge with the complexity of the **Presto**.

The influences of Wagnerian music, Romanian folk melos and French compositional style, form a triad that gives rise to a refined, elegant but also energetic and exuberant sound statement. **Enescu** really uses the influences and motifs taken from the authentic Romanian folk in the dynamic part- **Presto**, where the writing becomes complex, the dynamic plan wide, the syncopated rhythms being well marked and highlighted by both instruments, protagonists in the reproduction of the musical artistic message - the *flute* and the *piano*.

The soloists have an important role in rendering and decoding the entire message. Good perception of the work, the technical and interpretative qualities being decisive in the correct decoding and transmission of the statement.

Key words: George Enescu; folk song; refinement; exuberant; composer; flute; piano; soloist;

Limbajul muzical al lui **George Enescu** este greu de definit. **Enescu** este compozitorul ce se remarcă prin originalitate stilistică deosebită. În creația sa stilul romantic wagnerian, influențele muzicii franceze se împletesc cu exprimarea modernă cu totul personală străbătută de influențe ale folclorului românesc.

Cantabile și Presto pentru flaut și pian nu face excepție, încadrându-se cu consecvență în creația marelui compozitor. Lucrarea a avut mare succes încă din momentul apariției. Claritatea și transparența din partea introductivă **Cantabile** se contopesc cu exuberanța **Presto**-ului, o parte plină de dinamism înțesată de pasaje tehnice, ritmuri concentrate și intensități explozive. Influențele muzicii populare nu întârzie să apară. Încă din primele măsuri ale părții lente se simt *motivele* cu caracter folcloric, tratate cu rafinament și eleganță. **Enescu** se folosește însă cu adevărat de calitățile muzicii populare în **Presto**-ul dinamic, unde va utiliza o scriitură complexă, un *plan dinamic* amplu, *ritmuri* punctate și sincopate evidențiate de ambele instrumente - *flautul și pianul*, care se găsesc într-un dialog permanent.

Interpreții au un rol la fel de important în redarea mesajului. Buna percepere a lucrării, calitățile tehnice și cele interpretative sunt decisive în decodificarea și transmiterea corectă a mesajului.

Scriitura, aici referindu-ne la note, plan dinamic, corectitudinea pasajelor tehnice, într-un cuvânt *partitura* trebuie respectată cu mare strictețe.

Cantabile, partea introductivă este un *Andante ma non troppo*, în tonalitatea Mi b major, în măsura de 4/4. **Enescu** alege o scriitură simplă împânzită de sonorități rafinate.

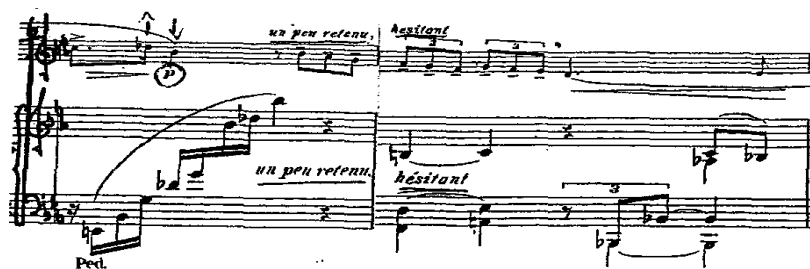
Un prim motiv este enunțat la vocea *pianului*. Prin respectarea *legato*-ului mâna stângă predă linia melodică mâinii drepte. În *măsura* a doua în același *acompaniament* delicat al *pianului* se aud primele enunțuri ale *flautului* pe un sunet alb, non-vibrat.

Ex. Nr. 1, măs. 1-3

The image shows a musical score for the first three measures of a piece. The top staff is for the flute, marked 'Andante ma non troppo' with a tempo of quarter note = 82. The bottom staff is for the piano, marked 'Andante ma non troppo' and 'fondo'. The piano part has a melodic line in the left hand and a more rhythmic accompaniment in the right hand. Pedal points are indicated with 'Ped.' and asterisks at the end of measures 1, 2, and 3.

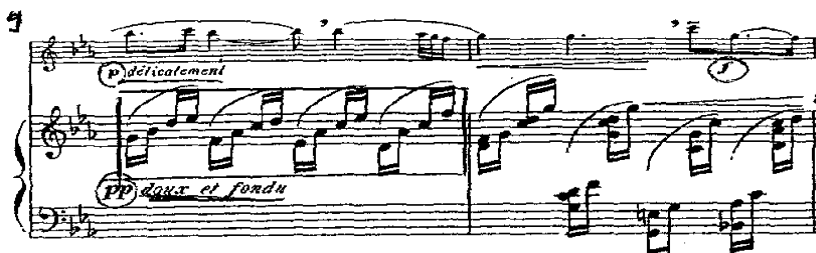
În planul dinamic piano *flautul* continuă dezvoltarea materialului tematic. Liniile de tenuto pe secvențele de optimi și triolette în mers descendent, planul dinamic utilizat, respectarea indicațiilor din partitură evidențiază reținerea, ezitarea.

Ex. Nr. 2, măs. 6-7

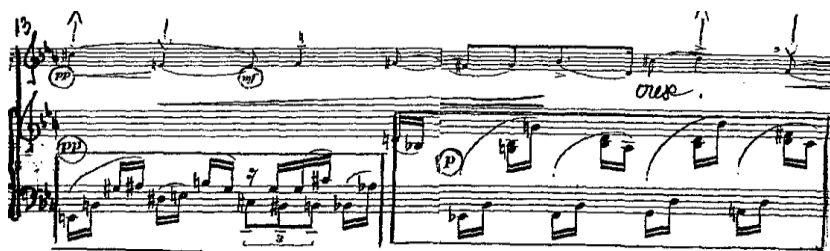
În acompaniamentul armoniilor line ale *pianului* în măsura 9 *flautul* începe să prindă curaj. Se ivesc primele ritmuri răzlețe.

Ex. Nr. 3, măs. 9-10

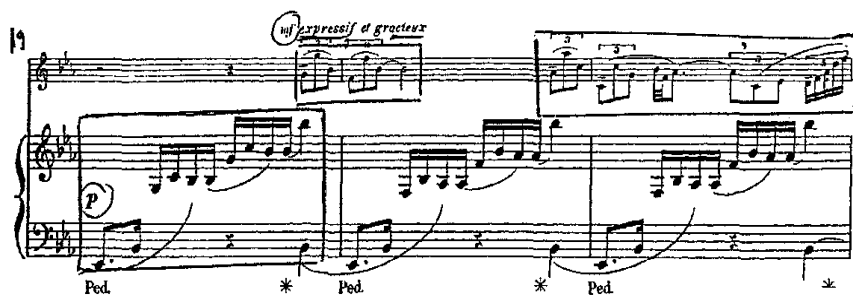
Enescu alege un joc al planurilor dinamice însoțite de crescendo-uri și decrescendo-uri. Linia melodică a *pianului* își continuă discursul în pianissimo. Șaisprezecimile enunțate mai întâi în bas sunt preluate cu rafinament de vocea superioară printr-un legato expresiv. *Flautul* completează discursul cu ritmuri sincopate.

Ex. Nr. 4, măs. 13-14

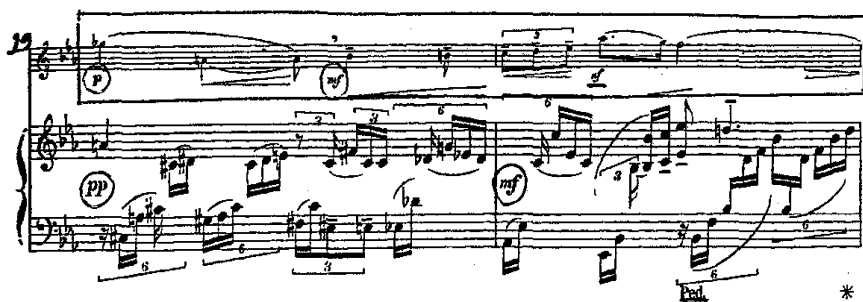
În măsura 19 în planul dinamic piano *pianul* redă din nou motivul de început. Sub indicația de expresiv și grațios se ivește vocea *flautului* cu o paletă ritmică variată. Trioletele, pasajele de șaisprezecimi, cvintoletele se intercalează cu pătrimi și doimi oferind fluentă și cursivitate întregului fragment.

Ex. Nr. 5, măs. 19-21

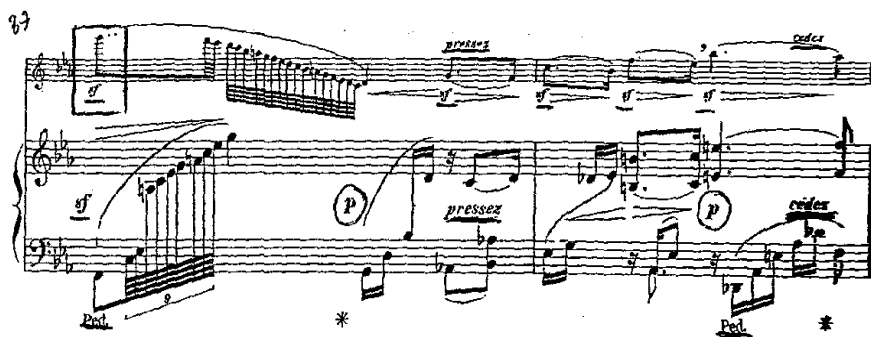

În continuare ritmul sincopat al *flautului* redat în *p* și *mf* ne conduce spre punctul culminant al părții. În cadrul scriiturii întâlnim sforzando-uri, linii de tenuto, accente ferme, pedalizări frecvente la vocea *pianului*.

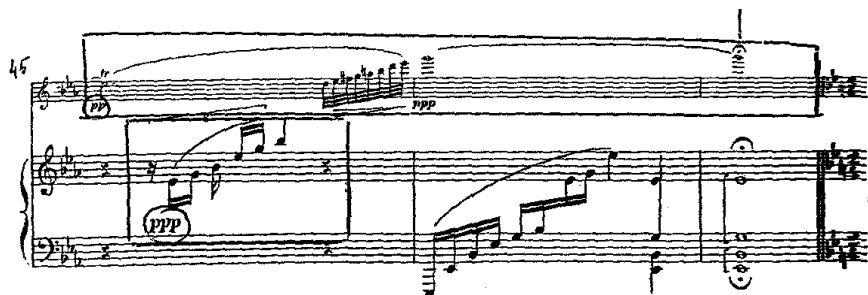
Ex. Nr. 6, măs. 29-30

Treptat se revine la atmosfera inițială, cea meditativă. *Pianul* continuă enunțul sonor în care basul printr-o eleganță desăvârșită predă discursul sopranului. La vocea *flautului* întâlnim triolete cu caracter portato, ritmuri punctate și sincopate urmate de un șir de șaisprezecimi. Enunțul *pianului* în sforzando, sonoritatea stridentă din acut a *flautului*, din nou un sforzando sunt urmate de un mers descendent cu rol cadențial.

Ex. Nr. 7, măs. 37-38

În finalul părții calmul se așterne din nou. *Flautul* redă un pasaj cadențial. Arpegiile line ale *pianului* cu rol de acompaniament completează imaginea sonoră. Planul dinamic utilizat, registrul acut, legato-ul extins pun la încercare calitățile tehnice ale interpretului flautist. Printr-o susținere corectă, prin conducerea coloanei de aer și amplificarea presiunii în acest mers ascendent *flautistul* va reuși să redea corect pasajul. În realizarea pianissimoului, el se va folosi de mișcări mici ale buzelor. Prin unirea treptată a acestora, aerul va fi eliminat puțin câte puțin, rezultatul final fiind un sunet curat și delicat.

Ex. Nr. 8, măs. 45-47

Calitatea sunetului are o importanță deosebită. La trecerea din registrul grav în cel mediu sau chiar acut sunetul trebuie să-și păstreze consistența, omogenitatea și delicatețea. Realizarea acestui tip de sunet va fi posibilă doar în cazul în care interpretul(flautistul) va deține mereu controlul asupra coloanei de aer. Respirația utilizată este cea costo-diafragmală. Diafragma și mușchii din partea inferioară a spatelui au un rol important în cazul de față și anume cel de susținere. Respirația corectă va avea loc pe gură deoarece într-un timp scurt prin cavitatea bucală putem acumula o cantitate de aer mult mai mare decât pe nas. Aerul astfel acumulat ajuns în partea inferioară a abdomenului va fi presat în mod conștient și nicidecum eliminat.

Alți factori care contribuie la emisia sunetului sunt: poziția buzelor și articulația limbii. În cazul registrului grav sunetul va fi cupolat, coloana de aer bine susținută, viteza de aer redusă. Mergând spre registrul mediu și cel acut, sunetul devine deschis prin schimbarea poziției ambușurii și a intensificării vitezei de aer. Printr-o orientare ușoară a maxilarului inferior spre exterior, apropierea buzelor, prin presarea continuă a coloanei de aer, emisia sunetului va fi mereu sub control.

Articulația limbii se va realiza cu ajutorul consoanelor *t, d*, sau a silabelor *tu-tu, de-de*. Pornirea sunetului se poate realiza însă, și prin simpla presare a coloanei de aer, tehnică utilizată în planul dinamic piano în registrul mediu și cel acut.

Spre deosebire de secțiunea introductivă, **Presto-ul** în măsura de 2/4, este o secțiune învăluită de energie. Întreaga parte are la bază motivul intonat de linia melodică a *flautului* care revine în diferite forme variate. O scurtă introducere de 12 măsuri a *pianului*, acorduri în forte fortissimo prevăzute cu pedalizări urmate de un pasaj descendent de șaisprezecimi pregătesc o primă prezentare a motivului principal intonat de vocea *flautului*.

În măsura 1 *flautul* redă pentru prima dată motivul în jurul căruia se conturează întreaga parte: un șir de duble în mezzopiano, a căror lejeritate se realizează prin utilizarea dublu staccato-ului, o tehnică de articulație realizată prin mișcări mărunte și agile ale limbii, prin pronunțarea consecutivă a silabelor *tu-ku, tu-ku, sau da-ga, da-ga*. Frazarea corectă, maniera legato, planul dinamic, ritmurile complexe sunt elemente ce trebuie respectate cu strictețe pentru ca mesajul să fie transmis corect publicului.

Ex. Nr. 9, măs. 13-17

Un scurt fragment de arpegii al *flautului* și *pianului* întrerup enunțul motivic principal după care în acompaniamentul acordurilor, trioletelor, optimilor staccato, *flautul* redă motivul dublelor. Tabloul contrastant evidențiat prin arpegii descendente ale *flautului* și ascendente ale *pianului*, pedalizări și tremollo-uri ne conduc de această dată spre prezentarea unui nou plan sonor.

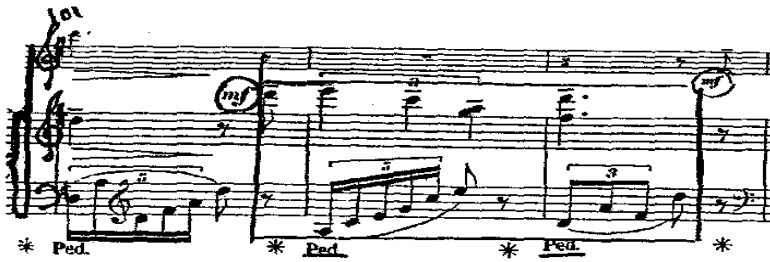
Enescu alege intensitățile extreme tocmai cu scopul de a evidenția caracterul energetic al întregii părți. Timp de patru măsuri *pianul* redă un pasaj în *forte* împânzit de glissando-uri. *Flautul* completează discursul sonor cu un pasaj de șaisprezecimi în forte încheiat cu un tril, o apogiatură *scurtă* și o optime staccato. Din nou în piano, optimele staccato ale *pianului* călăuzesc mersul în terțe descendente

ale *flautului*. Din registrul acut se trece treptat în cel mediu, iar apoi în grav. Elementele de agogică- retenez un peu, lent, coroana sugerează calmul ce s-a așternut. De la *presto*-ul plin de energie se face trecerea la o pulsație metronomică opusă- *lent*. Pentru ca suspansul să crească, **Enescu** a ales utilizarea unei coroane pe bara de măsură; coroană a cărei durată este stabilită de fiecare interpret în parte.

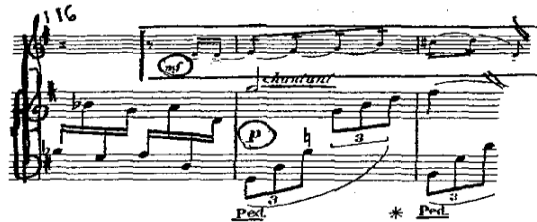
Ex. nr. 10, măs. 66-75

Motivul dublelor în mezzoforte intonate la *flaut* prevestesc finalul părții. Indicația de *a tempo* din măsura 76 face trecerea la *presto*-ul alert. La nivelul celor două instrumente **Enescu** utilizează contrastul dinamic: la *flaut* întâlnim un mezzoforte, la *pian* un piano. Linia melodică a *flautului* redată în forte este completată de șaisprezecimile *pianului* în mezzoforte.

În continuare *pianul* intonează motivul arpeggiat prezentat mai devreme de vocea *flautului*. Discursul muzical al *flautului* în *sol major* ne duce spre punctul culminant. Timp de 10 măsuri într-un plan dinamic cu sonorități impunătoare, în acompaniamentul șaisprezecimilor de la *pian*, prin sunetu-i clar și transparent *flautul* redă în mod corect mesajul propus. Urmează o scurtă intervenție a *pianului* în mezzoforte.

Ex. Nr. 11, măs.101-103

Prin intermediul crescendo-urilor, de la intensitățile de mezzoforte respectiv piano se ajunge din nou la sonoritățile asurzitoare de forte fortissimo. În măsura 117, întâlnim din nou motivul dublilor într-o formă variată. În acompaniamentul trioletelor în *piano*, flautul intonează dublele ascendente în maniera de legato două câte două.

Ex. Nr. 12, măs. 116-118

Reluarea celulei motivice are loc la *octava* superioară. **Enescu** insistă asupra motivului muzical. *Flautul* începe această ultimă secțiune în forte. Enunțul sonor al *pianului* redat într-un plan dinamic restrâns are rol de acompaniament. Se pregătește un final grandios în care dinamica amplă se îmbină perfect cu agogica variată- sforzando-uri, apogiaturi scurte, linii de tenuto, pasaje redade în maniera staccato. Pasaje cromatice ale *flautului* și ale *pianului* pregătesc ultima apariție a motivului binecunoscut. Întâlnim un mers contrar al vocilor. *Flautul* are un mers ascendent pe pasajul dublilor. În tot acest timp *pianul* redă o linie melodică alcătuită din optimi staccato, un ritm sincopat și din nou optimi în maniera staccato.

Ex. Nr. 13, măs.146-150

În continuare *flautul* redă în legato un mers de terțe pe sextolete. *Pianul* îl completează cu intervale de octavă în pianissimo ale basului și grupe de triolette ale vocii superioare. În acompaniamentul optimilor *pianului*, linia melodică a *flautului* pregătește finalul. Un mers cromatic ascendent, urmat de pasajul de șaisprezecimi staccato, un șir de optimi ferme în forte fortissimo încheie capodopera enesciană.

Bibliografie

- Ș. Angi, Prelegeri de estetică muzicală, Editura Universității din Oradea, 2004.
 D. Ciocan, Arta interpretării muzicale, Editura Muzicală. 1960.
 V. Iliuț, De la Wagner la contemporani, vol. V, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2001.
 G. I. Mircescu, Sfera muzicii romantice-principii creatoare, idei stilistico-estetice, interpretative în repertoriul flautistic, 2013.
 I. Ștefănescu, O istorie a muzicii universale, vol. I, Editura Fundației Culturale Române, 1995.
 I. Ștefănescu, O istorie a muzicii universale, vol. II, Editura Fundației Culturale Române, 1996.
 I. Ștefănescu, O istorie a muzicii universale, vol. III, Editura Fundației Culturale Române, 1998.
 I. Ștefănescu, O istorie a muzicii universale, vol. IV, Editura Fundației Culturale Române, 2002.
 Marc Vignal, Antoine Golea, Dicționar de mari muzicieni, Editura Univers enciclopedic, București, 2006.